

מערך לא מרימים ידיים - שכבת נחשונים

פעולה מס' 1 בנושא : יש לנו בעיה!

רקע

אלימות היא אחת התופעות הרחבות והכואבות בחברה. אנו נתקלים באלימות בכל המסגרות בחיינו. אלימות במשפחה, בביה"ס, בחוגים, בתנועות הנוער, בכבישים, עבריינות, אלימות מינית ואלימות מילולית. יש שיגדירו אלימות כמכות או רצח אך קללות למשל יתפסו בעיניהם כצורת דיבור ותו לא. בפעולה זו נגדיר מהי אלימות, נבין עד כמה רחבה התופעה בעולם בכלל ובחברה הישראלית בפרט ונדגיש כי נתמקד בפעולה זה באלימות בתנועה.

מטרות הפעולה

1. החניכים ייחשפו לתופעות האלימות בחברה הישראלית.
2. החניכים ייחשפו לבעיית אלימות חוץ תנועתית.
3. החניכים ייחשפו לתופעת האלימות בתנועת הצופים ויבינו את החשיבות בעיסוק בתופעה.

מהלך הפעולה

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
משחק פתיחה - סרגל האלימות	במשחק זה נחשוף את נושא הפעולה והמערך. מעמידים את הקב' בשורה - על קו ששורטט באמצעות גיר על הרצפה. קיימים חמישה סבבים, בכל סבב המדריך מעלה איזשהו מקרה (נספח א'), במידה והחניך נחשף אליו בעבר הוא צועד צעד קדימה. במידה ולא החניך נשאר במקום. במהלך כל סבב המדריך יבחר חניך 1 שיתקדם ויספר על המקרה שחווה. לאחר חמשת הסבבים יתברר שאף אחד לא נשאר על הקו ההתחלתי וכך יומחש לקב' שכולם היו חשופים לאלימות כלשהי ושהאלימות נמצאת תמיד סביב כולנו.	15 דקות	נספח א', גיר	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
משאל רחוב	המשאל יתחלק לשני חלקים, החלק הראשון ברחובות הסמוכים לשבט, החלק השני ברחבי השבט. המדריך יחלק את הקב' לזוגות או לשלוש וייתן להם דף עם שאלות למשאל רחוב (נספח ב'). החניכים יצטרכו תחילה להסתובב ברחובות הסמוכים לשבט ולשאול עוברי אורח את השאלות שיש להם בדף, לערוך סקר רחוב קטן. (במידת הצורך יוצמד פעיל לכל זוג או שלשה). לאחר מכן יחזרו החניכים לשבט, יעברו בין החניכים והשכב"ג ושאלו אותם את השאלות הרלוונטיות אליהם (החלק השני של המשאל). לכל חלק יוקדשו עשר דקות ובתום הזמן יתקבצו החניכים ויעלו ממצאים מהסקר בפורום קבוצתי. הפעלה זו תמחיש כי קיימת אלימות מחוץ לתנועה ובתוכה. ההפעלות הבאות יעסקו באלימות בתוך ומחוץ לתנועה.	30 דקות	נספח ב' בעותקים, עטים,	חציית כבישים, הצמדת פעיל במידת הצורך לכל קב'
כתבות	המדריך יאסוף כתבות שנוגעות באלימות מהשבוע האחרון (ניתן להעזר בנספח ג'), ויפזרן על הרצפה. החניכים יסתובבו בין הכתבות וכל אחד יבחר בכתבה שמזכירה לו איזשהו מקרה אלימות שבו נתקל. לאחר שכל אחד בחר נערוך סבב שבו כל מי שמעוניין יחלוק את המקרה שלו עם הקבוצה	15 דקות	כתבות מהעיתון	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
סיטואציות פנים תנועתיות	<p>המדריך יושיב את הקבוצה במעגל ויפזר ביניהם קלפים עם סיטואציות של אלימות שהתרחשו בתוך שבטי התנועה (נספח ד'). הקלפים יעברו בין החניכים, כל חניך יתבקש לכתוב באילום שם כיצד היה מגיב בסיטואציה לו היה חלק ממנה. לאחר שכולם יסיימו נקריא את הקלפים וננחש מי כתב מה. במידת הצורך המדריך ישאל שאלות מכוונות. פעילות זו ממחישה שקיימת אלימות גם בתוך התנועה.</p> <p>אמנם סיטואציות שהחניכים טרם נתקלו בהן, אולם ידעו כיצד לנהוג בהן במצבים עתידיים והחניכים יוכלו לחלוק עם הקבוצה במקרים שבהם נתקלו לאחר שנה בתנועה ואם יתקלו בהם בהמשך ידעו כיצד להתמודד איתם.</p>	20 דקות	קלפי סיטואציות, עטים	
סיכום	<ul style="list-style-type: none"> בסרגל האלימות הבנו שכולנו נחשפנו לנושא האלימות לאחרונה. המשאל רחוב הראה שגם השכונה/ היישוב שאנו גרים בו חשופים לאלימות. הכתבות הוכיחו שהאלימות בארץ כל הזמן סביבנו. החלק הכי חשוב- גם בתנועה אנחנו חשופים לאלימות ובכך נעסוק במערך. 	10 דקות		

■ ציוד לפעולה:

גיר, נספחים מצולמים, עטים, כתבות מהעיתון, קלפי סיטואציות, עטים.

נספח א':

1. פעם שמעתי בחדשות על רצח שהיה בתוך המשפחה.
2. דיברתי לא יפה לאדם מבוגר ממני.
3. יצא לי לקלל מתישהו ביומיים האחרונים.
4. עשיתי מורל נגד גדוד אחר בשבת.
5. הייתי שותף לקטטה בבית הספר/ בשכונה.

נספח ב' - משאל רחוב

חניכים יקרים,
עליכם לשאול את השאלות הבאות עוברי אורח ברחוב הסמוך לשבת.
יש לפנות בנימוס ולבקש את הנשאלים לענות על השאלות. כמו כן, יש להישאר ברחוב המרכזי ולהיזהר בעת חציית כבישים.

חלק א': חלק זה יש לבצע מחוץ לשבת

1. האם פעם נקלעת לריב/ קטטה? _____
2. איזה מקרה אלימות ששמעת לאחרונה הכי זעזע אותך? _____
3. מה לדעתך נחשב לאלימות? מכות, קללות, הצקות, גנבה, ונדליזם ברכוש. _____
4. האם נקלעת למצב שמישהו רצה לריב איתך ואתה גרמת שלא יקרה דבר? _____

חלק ב': שאלות אילו יש לשאול חניכים וחברי שכבה בוגרת בשבת

1. האם פעם עשית מורל נגד גדוד בשבת אחר? _____
2. ספר לי על מקרה אלימות שהתרחש בין שבטים שונים. _____
3. היו מקרים שחניכים הורחקו מהתנועה בעקבות מעשה אלימות שעשו? _____
4. האם יצא לך להיות חלק במקרה אלימות במסגרת השבת? _____

■ כתבה 1:

מכת אלימות

דו"ח המועצה הלאומית לשלום הילד לשנת 5002, מצביע על תמונה חברתית מצמררת. בראש הממצאים הבולטים והמדאיגים, נתוני האלימות הפושה בקרב ילדינו. דומה כי גנבי מכוניות בני 11, אנסים בני 13 ושוודדים בחטיבת הביניים - מעולם לא היו צעירים יותר. מהן הסיבות האפשריות לכך?

אורי פז 03 / 21 / 30

דו"ח המועצה הלאומית לשלום הילד שהוגש בתחילת השבוע לנשיא המדינה משה קצב, מצביע על תמונה חברתית מצמררת לשנת 2005. בראש הממצאים הבולטים והמדאיגים, נתוני האלימות הפושה בקרב ילדינו. דומה כי גנבי מכוניות בני 11, אנסים בני 13 ושוודדים בחטיבת הביניים - מעולם לא היו צעירים יותר. בארבע השנים האחרונות, כמעט עשרה אחוזים מהחשודים בפלילים הם ילדים.

41,232 תיקים פליליים נפתחו לקטינים במהלך השנה, כמחצית מהם בשל אלימות - עליה של 13 אחוז מהשנה שעברה. מאז 2001 עלה מפר הילדים החשודים באלימות פיזית ב-36.8 אחוז, ומספר התיקים על אלימות, מין וסמים במוסדות חינוך זינק ב-70 אחוז. בעקבות ריבוי מקרי האלימות בקרב בני נוער בתקופה האחרונה, הצהירה סנ"צ סוזי בן ברוך, ראש מדור נוער במשטרה, "אנחנו נמצאים בטירוף חושים מזעזע של אלימות הנוער, ממש בקטסטרופה. במשך כל שבע שנות עבודתי במשטרה אני לא זוכרת כזה קיץ אלים", התוודתה על תקופת החופש הגדול האחרון.

■ כתבה 2:

מאת אוריה שביט

הילד חזר מבית הספר מוכה וחבול, וסיפר שהמופרע של הכיתה הרביץ לו. מה אפשר לעשות? לא הרבה. גם המורים והמנהלים חסרי אונים. המורה נורית פלג, למשל, אירגנה את ילדי כיתה להחזיר מכות ונידונה לשלושה חודשי מאסר על תקיפה והתעללות. מי בעד חיסול הטרור?

נורית פלג, מורה מחנכת בכיתה ד' בבית ספר ברנר בתל אביב, איבדה את עשתונותיה. אחד התלמידים בכיתה היכה את חבריו בכל הזדמנות והיא לא הצליחה להשתלט עליו. ברוב תסכולה העמידה אותו במרכז הכיתה והודיעה לתלמידים: מי שהתלמיד הרביץ לו, שיקום ויחזיר.

בעקבות דבריה קמו כמה מהתלמידים, והחלו מנחיתים על התלמיד סטירות, בעיטות ואגרופים. כשאחד התלמידים אמר לפלג שהוא מפחד להשתתף בהכאה, אמרה לו שלא יפחד.

את השיטה הזאת, שהפעילה לראשונה בשנת 99', חזרה פלג ואימצה גם שנה לאחר מכן. הפעם היה מדובר בתלמיד בכיתה ג' שנהג להרביץ לחבריו. ב-7 בינואר 2000, אחרי שאחת הילדות התלוננה עליו, העמידה אותו המורה במרכז הכיתה ועודדה ילדים אחרים להכותו. ילד אחד היכה אותו ביד. אחר היכה אותו בגב. השאר המטירו עליו כינויי גנאי: "טרול" ו"הדבורון". "היא אמרה 'על כמה מה שעשית לאחרים, תעשו לו בחזרה', העיד התלמיד. כשהחל לבכות אמרה לו פלג שהיא שמחה שהצליחה לשבור אותו. ואם לא די בכך, קיבל ממנה התלמיד עונש נוסף: לא לשחק עם חבריו בהפסקות.

לפני שבועיים הורשעה פלג בבית משפט השלום בתל אביב בשתי עבירות של תקיפה באמצעות אחר ובשתי עבירות של התעללות בקטין חסר ישע, ונגזרו עליה שלושה חודשי מאסר. השופט גלעד נויטל קבע שפלג הייתה "היוזמת, הכוח המניע, הגורמת והמוציאה אל הפועל של מעשי התקיפה הללו. הנאשמת עשתה תלמידים קטינים-קטנים, בכיתה ג'-ד', בני כתשע-עשר שנים במועד האירוע, ככלי בידיה, לביצוע מעשי התקיפה האמורים". הוא הוסיף וקבע שפלג "רצתה להטיל עליהם מרות, הרתעה וענישה באמצעות 'שיעור' מעשי אכזרי בכאב כלפיהם, על ידי תלמידים מהכיתה, שהיו ככלי בידיה.

מעדות הנאשמת עולה שהיא ידעה מהן הדרכים הלגיטימיות להתמודד עם אלימות של תלמידים, ולא בהפעלת אלימות אחרת, אך בכעסה המצטבר כי רב היא בכוונה הפעילה כלפיהם אלימות מרות וענישה, כשהיא רוצה לגרום להם גם כאב, ועשתה כן באופן אכזרי, משפיל ומבזה".

■ כתבה 3:

רצח כפול בכניסה למועדון תל-אביבי

רוכב אופנוע חבוש בקסדה שחורה ירה 8 כדורים לעבר מועדון "נייט" בדרום העיר, ונמלט. ההרוגים הם איש חברת האבטחה ואחד הבליינים. עדת ראייה: "כולנו היינו בפאניקה מוחלטת"

31/10/2007 1:14

שני בני אדם נורו הלילה למוות מחוץ למועדון ה"נייט" (ה"דום" לשעבר) ברחוב הצפירה בתל-אביב. רוכב אופנוע פתח באש לעבר קבוצת אנשים שעמדו בכניסה למתחם הבלויים - ונמלט. בין ההרוגים, איש אבטחה בן 33, ומבלה במועדון בשנות ה-50 לחייו. בעקבות הרצח הכפול תחקור המשטרה האם מדובר בניסיון חיסול או בפעולת נקמה של בליין שלא הורשה להיכנס למועדון.

האירוע הקשה התרחש סמוך לחצות, כאשר גבר רכוב על אופנוע הגיע סמוך לכניסה למועדון ופתח באש. עד ראייה סיפר כי האופנוען, שהיה חבוש בקסדה שחורה, עצר במקום, ירה כשמונה כדורים ונמלט.

"הגענו למקום דקות ספורות לאחר שקיבלנו קריאה על תקרית הירי", סיפר פרמדיק מרחב דן, דוראל גת. "מצאנו בזירה פצוע שנפגע משלושה כדורים בחזה בבטן ובגב. ביצענו בו פעולות החיאה במשך כחצי

שעה, אך לבסוף נאלצנו לקבוע את מותו".
שני פצועים נוספים פונו לבית החולים איכילוב, שם מת אחד מהם מפצעיו.

הגיסה קיבלה את הבשורה המרה

"זה היה מאוד מפחיד", סיפרה אחת המבלות שהגיעה הלילה למקום. "רוכב האופנוע התחיל לירות והמאבטחים אמרו לנו להשתטח על האדמה. כולנו היינו בפאניקה מוחלטת".

גיסתו של אחד הנרצחים קיבלה טלפון מחבר ששמע על האירוע, וסיפר לה כי קרוב משפחתה פונה לבית החולים איכילוב. "הגעתי לבית החולים ואמרו לי שהוא

לא פונה, אז נסעתי לזירה", אמרה. השוטרים שהיו במקום נאלצו לספר לה את הבשורה המרה.

זמן קצר לאחר הירי התפתחה במקום מהומה, שבמהרה הידרדרה לעימות אלים בין צעירים שבילו במועדון לבין שוטרים שהיו במקום. צוותי משטרה גדולים הגיעו לאזור כדי להרגיע את הרוחות ולמנוע את הידרדרות המצב עוד יותר.

■ כתבה 4:

לוחמים בסיירת גולני: חטפנו מכות רצח באימון

לוחמים ביחידה המובחרת טוענים לאלימות קשה מצד מפקדיהם במהלך אימון קרב מגע, בניגוד להנחיות
דו"צ: "לא נמצא תימוכין לטענות"

14/7/ 2008.9.06 | אמיר בוחבט

פלוגת הסיור של חטיבת גולני ממשיכה למשוך אש. אחת היחידות המובחרות בצה"ל שוב מוצאת את עצמה בסערה חדשה, הפעם בעקבות דיווח של החיילים על מפקד בכיר בבסיס צאלים שגילה כי שיעורי קרב מגע התבצעו בניגוד לנהלים, והורה להפסיק את האימון של הפלוגה. "השיעור הופסק במקום והמפקדים לא פירטו מדוע", סיפר אחד הלוחמים. "אחר כך הבנו שבמקום ללמוד קרב מגע פשוט הרביצו לנו".

חיילים בפלוגה מספרים על עוד שורה של "שיעורי קרב מגע" כאלה מצד המפקדים, שלא בדיוק תואמים את פקודות מטכ"ל. "המפקדים מוצאים תמיד משימות למלא לנו את הזמן בין אימון לאימון", סיפר אחד מהם. "פעם זה סחיבת פצוע ופעם זה מסע אלונקות. לפעמים זה קרב מגע. אבל בשיעור הזה חטפנו מכות רצח. המפקדים טוענים שזה חלק מהחישול, שזה צריך לפתח נחישות". חלף שבוע מאז המקרה, ולדברי הלוחמים מאז לא העבירו להם המפקדים "אימון קרב מגע". אחד מהם סיפר: "אחרי ששבוע לא התאמנו בקרב מגע, החבר'ה שאלו שאלות והתברר כי המקרה הועבר לטיפול המפקדים הבכירים שאסרו להתאמן בזה, כי צריך שהתחום הזה יועבר על ידי מדריכים מוסמכים. צריך גם

מגנים מיוחדים וכללים ברורים. אנחנו פשוט חטפנו מכות. אני לא רוצה להרחיב מעבר לזה מה התחושות אצל החברה".

■ כתבה 5:

עידו ילד יפה, לבוש בבגדים נקיים, מסודרים, מסורק, משחק ומשתולל. הוא נראה ככל הילדים אך מבט קרוב יותר יגלה עצב רב בעיניו, אי שקט ובושה. קשה לדעת מה מתרחש בביתו.

בבית של עידו שומעים הרבה צעקות, קללות, מריבות ואיומים. לא פעם, אבא של עידו דוחף את אימא לחדר, סוגר את הדלת ומרביץ לה, לא ממש ברור למה. אימא של עידו חושבת שהוא לא יודע בגלל שהוא לא רואה.

כשעידו רואה שאבא כועס הוא כבר יודע שמשוהו לא טוב עלול לקרות והוא אומר לאימא שתפנק את אבא כדי שהוא לא יכעס. הוא לא מבין מה קורה בין אימא לאבא, ולמה אבא מרביץ לאימא. עידו לא אוהב לשמוע את הצעקות והמריבות; הן מפחידות אותו והוא בורח לחדרו ומסתגר שם. אבל, זה לא ממש עוזר כי הוא עדיין מצליח לשמוע את הצעקות, את קולות החבטה והבכי של אימא.

כשעידו חושב שהמצב ממש חמור, הוא מסתתר מתחת למיטה ושומע בווקמן את המוזיקה שהוא הכי אוהב. רק ככה הוא מצליח להתנתק ממה שקורה בבית. אחרי שהוא חושב שעבר המון זמן הוא יוצא מחדרו וניגש לאימא. פעם, הוא ניסה לשאול את אימא מה קרה לה ביד, מה זה הסימן הכחול הזה? אימא אמרה לו שהיא נפלה, אבל עידו לא ממש האמין לה. אחרי מספר שבועות, שוב ראה את הסימן על היד ושאל אותה מה זה? אבל היא שתקה והתחילה לבכות. מאז, הוא לא שואל יותר את אימא. הוא רואה ושומע את כל מה שקורה בבית ושותק; אפילו לחבר הכי טוב שלו הוא לא סיפר מה קורה אצלו בבית, כי הוא מתבייש. לעידו אין כמעט חברים בכיתה והם לא באים לשחק אצלו בבית כי הוא מפחד שהם יגלו את "הסוד שלו" מה קורה אצלו בבית.

הצעקות, המריבות, המכות והחרדות חודרות לכל פינה בחייו ומלוות אותו לכל מקום שהוא הולך. הן משתקות אותו. כל הזמן זה בתוכו והוא מתקשה להתרכז בביה"ס, בהכנת שיעורי בית ואפילו במשחקים עם חברים.

הסיפור הזה אולי נשמע לא אמיתי, אבל הוא קורה בהרבה בתים בישראל. ילדים כמו עידו הם ילדים שעדים לאלימות במשפחתם ואין להם את מי לשתף בסודם. הם מפחדים שאם יספרו על האלימות בביתם המצב רק יחמיר ולכן, הם בוחרים לשתוק ולהפנים את סודם.

אונס בהמשכים

חיילת מהצפון טוענת כי מגיל 15 נאנסה שוב ושוב ע"י שני צעירים. חרף כוויות הסיגריות על גופה ו-2 תלונות במשטרה, לא נמצאו החשודים, וההתעללות נמשכת

8:38 18/2/20008 | אושרת נגר-לויט

"אני רק רוצה שזה כבר ייגמר. שמישהו יפסיק את זה", אומרת בכאב ע', צעירה מהגליל, שנאנסה באכזריות עשרות פעמים מאז שהייתה בת 15 על יד שני צעירים ערביים. אף שהגישה בעבר שתי תלונות במשטרת ישראל בגין מעשי האונס הללו, החשודים לא נעצרו.

היום ע' כבר חיילת בשירות סדיר, והאונס האחרון אירע לפני כחודש, כשחזרה הביתה לסוף השבוע מהבסיס בו היא משרתת. "הגעתי מאוחר בערב וירדתי מהאוטובוס עם כל התיקים. הם גררו אותי לפארק ואנסו אותי אחד אחרי השני, תוך שהם מדברים ביניהם בערבית וצוחקים". ע', שמגיעה ממשפחה הרוסה, שמרה את הסוד הזה במשך שנים.

מסכת ההתעללויות התחילה כשהייתה רק בכיתה ט'. "הלכתי בשעות הערב בחזרה אל ביתי דרך פארק ציבורי. בפארק היו שני בחורים ערביים שתפסו אותי", מתארת ע'. "הם סחבו אותי לשיחים בצדי השביל. לא ידעתי מה לעשות באותו הרגע, אני רק זוכרת שפחדתי לעשות משהו שיגרום לזה שיפגעו בי יותר". למחרת הלכה כרגיל לבית הספר ולא סיפרה לאיש, אך הסיוט לא נגמר עבודה. שנה אחר כך עקבו אחריה שני האנסים במקום עבודתה. יום אחד, כשסיימה לעבוד הם אנסו אותה שוב. במהלך השנתיים האחרונות אירועי האונס נהיו תכופים יותר. "היו תקופות שזה היה פעם בכמה חודשים והיו תקופות של כל שבוע, אני לא מסוגלת לספור את הפעמים".

נספח ד':

- כחלק מטקס קבלת עניבות לגדוד ד', המדריכים החליטו לזרוק ביצים על החניכים.
- אלימות מילולית במהלך פעולה בין חברי הקבוצה
- חניך שם רגל למדריך במהלך אש לילה וגרם לנפילתו
- במסגרת יום ספורט שבטי, גדוד ד' עשה מורל נגד גדוד ה', ובשלב מסוים התחילה מריבה בין החניכים
- גדוד ד' ניצח בפסטיבל השבטי וזכה בפרס, אך גדוד ו' חשב שהגיע לו הפרס, ולכן גנב אותו מהחדר של גדוד ד', ונפרצה קטטה בין חניכי הגדודים.

המשגה כללית ותקשורת-שכבת ה'

פעולה מס' 2 בנושא : המשגה כללית ותקשורת

רקע

האלימות היא תופעה שאנו נוטים לשייך בדרך כלל לשכבות חלשות באוכלוסייה, לנוער שוליים. אלימות מצטיירת בעיני הרוב כאלימות פיזית ובעלת תוצאות הרסניות. בפעולה זו נתעמת עם העובדה שהאלימות לא פוסחת גם על תנועת הצופים. האלימות באה לידי ביטוי הן בין החניכים, בעיקר הצעירים, הן בצורת הדיבור והן בגישה התחרותית הלא תמיד בריאה. נדון בנושא התקשורת הבין אישית כפיתרון לאלימות.

מטרות הפעולה

1. החניכים יכירו מונחים בתחום האלימות: אלימות פיזית, אלימות מילולית וכדומה.
2. החניכים יבינו שתקשורת היא הדרך הטובה ביותר על - מנת למנוע אלימות מכל סוג שהיא.

מהלך הפעולה

מתודה כללית - תחרות בין 2 קב' - צבירת כמה שיותר נקודות.

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
כתב חידה	המדריך יחלק את הקבוצה ל2, לכל קבוצה ינתן כתב חידה של הגדרת האלימות. המטרה היא לסיים ראשונים לפענח את כתב הסתרים (נספחים א+ב)	15 דקות	כתב חידה, מקרא לכתב חידה, עטים	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
אלימות מילולית	<p>כל קבוצה היא ארץ ביבשת נידחת ולכל אחת מהן יש מלך, הקבוצות יתבקשו להחליט מה שם הארץ שלהם ומי מבין חברי הקבוצה יהיה המלך שלהם. כל קבוצה תקבל כתב משימה (נספח 3): המלך חולה במחלה נדירה. מה שיציל את מלך קב' 1 זה פלחים של תפוז ומה שיציל את מלך קב' 2 זו קליפת התפוז (הקבוצות לא יודעות מהי המשימה של הקבוצה השנייה). יש תפוז אחד ויחיד שתלוי על עץ גבוה. מטרתם היא להשיג את התפוז היחיד ולהציל את מלכם. כל קבוצה תנסה להשיג את התפוז ראשונה על מנת להציל את מלכה, אולם אם הקבוצות היו מדברות לפני כן היו מגיעים להבנה שניתן לשתף פעולה ולהציל את שני המלכים שהרי הם צריכים חלקים שונים של התפוז. למדריך: חשוב להסביר בסוף ההפעלה איפה מופיע כאן נושא התקשורת בין הקבוצות ואת חשיבות הקשר המילולי בין אנשים, שלעיתים יכול אף להציל חיים.</p>	30 דקות	כתבי משימה, תפוז	גישה זהירה לתפוז התלוי
אלימות פיזית	<p>כדורגל. שתי הקבוצות ימשיכו למשחק של כדורגל בלי חוקים, הדבר היחיד שצריך הוא להבקיע את הכדור לשער. סביר שתוך זמן קצר החניכים יתחילו לפרוק עול ואף יגלו אלימות פיזית (חשוב לשים לב שהחניכים לא עוברים את הגבול). המדריך יפסיק את המשחק בשיא וידגיש כי ניתן לשחק כדורגל בלי חוקים, אולם במשחק שבו יש חוקים ואין בו אלימות נהנים יותר ואפשר להשיג הרבה יותר ואילו במשחק בלי חוקים שבו האלימות מותרת, סביר להניח שמישהו יפגע והמשחק לא יסתיים בטוב.</p>	15 דקות	כדורגל	השגחה ובקרה רציפה של המדריך ועצירת המשחק בנק' השיא

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
הדוור	מטרת המשחק היא לפתוח דף חדש בין כל חברי הקבוצה. כל החניכים יתבקשו לשמור על שקט שעה שהמדריך יפזר פתקים ריקים ועטים. החניכים צריכים לכתוב אחד לשני פתקים שהמדריך המשמש דוור יעביר אל החניך שאליו מופנה כל פתק. במהלך המשחק המדריך יזרוק קטגוריות שיכוונו את החניכים מה לרשום כמו: אני רוצה לבקש סליחה על... הדבר הכי טוב שעשית בשבילי הוא..	25 דקות	פתקים ריקים, עטים	
סיכום	עכשיו אנחנו יודעים שאלימות זה לא רק מכות או קללות. זה כל נזק למשהו קרוב אלי- בין אם זה בני אדם/בע"ח ובין אם זה דומם. <ul style="list-style-type: none"> גם מאלימות פיזית וגם מאלימות מילולית אנחנו יכולים להימנע ע"י תקשורת טובה. פתחנו עכשיו דף חדש אחד עם השני וחשוב לשמר את זה. אם יש איזשהי תקרית בינכם, חשוב לדבר על הדברים, לפתור אותם, לסלוח ולא לטאטא מתחת לשטיח.	5 דקות		

■ **ציוד לפעולה:** כתב חידה, עטים, תפוז, כדורגל, פתקים ריקים.

נספח א':

א=ת	ו=כ
ב=ש	ז=ע
ג=ר	ח=ס
ד=ק	ט=נ
ה=צ	י=מ
	כ=ל

נספח ב': כתב חיזיה-הגדרת אלימות

אלימות - שימוש בכוח, בין אם פיזי, או אחר תוך כדי פגיעה או כוונה לפגוע בבעל חיים, בני אדם, צומח או חפץ דומם כלשהו. בעבר השימוש באלימות היה מקובל הרבה יותר והיה מבוצע עבור מטרות ענישה, חינוך, שחרור לחצים, הבעת רגשות, יישוב סכסוכים וחילוקי דעות, שעשוע ועוד. כיום חברות רבות בעולם הוקיעו מתוכן את השימוש באלימות ומגנות אלימות מכל סוג, מדינות חוקקו חוקים כנגד אלימות והתקבלו תקנות בינלאומיות נגד השימוש באלימות.

הכתב חיזיה:

תכמיפא- במיפב שלפס, שמט תי ומעמ, תפ תסג אפל לקמ ורמזצ תפ לפכטצ כורפז ששזכ סממי, שטמ

תקי, הפיס תפ סוה קפיי לכבצפ.

שזשג צבמיפב שתכמיפא צמצ ידפשכ צגשצ מפאג פצמצ ישפהז זשפג ינגפא זטמבצ, סמטפל, בסגפג

כסהמי, צשזא גרבפא, ממבפש חלחפלמי פסמכפדמ קזפא, בזבפז פזפק. למפי ששגפא גשפא שזפכי

צפדמזפ יאפלט תא צבמיפב שתכמיפא פירטפא תכמיפא ילכ חפר, יקמטפא ספדדפ ספדמי לטרק
תכמיפא

פצאדשכפ אדטפא שמטכתפיימפא טרק צבמיפב שתכמיפא.

כתב משימה - קבוצה 1:

קבוצה מס' 1, מרגע זה שימכם הוא ארץ _____ ביבשת נידחת. אתם ארץ קטנה, וכולכם מכירים את כל אזרחיה. במדינתכם יש הכללל! בתים, מכוניות, מרכזי קניות ואפילו מלך. המלך שלכם מחליט כל מה שקורה במדינתכם. אתם בחרתם את _____ להיות המלך שלכם. כולכם מאוד אוהבים ומעריצים את המלך שלכם. אתם לא יכולים לעשות דבר מבלי להתייעץ לפני כן עם המלך. אך לפתע קרה דבר נורא!!! המלך שלכם חולה במחלה נדירה מאוד! זמנו קצוב! יש לו רק עוד 24 שעות לחיות. הדבר היחיד שיכול לרפא אותו זה קליפת תפוז! אבל, אין במדינתכם תפוזים כלל... נודע לכם שנותר תפוז אחד בעולם! עליכם להגיע אליו ולהשיג את הקליפה שלו, אחרת מלככם ימות!!! בהצלחה!!!

כתב משימה - קבוצה 2:

קבוצה מס' 2, מרגע זה שימכם הוא ארץ _____ ביבשת נידחת. אתם ארץ קטנה, וכולכם מכירים את כל אזרחיה. במדינתכם יש הכללל! בתים, מכוניות, מרכזי קניות ואפילו מלך. המלך שלכם מחליט כל מה שקורה במדינתכם. אתם בחרתם את _____ להיות המלך שלכם. כולכם מאוד אוהבים ומעריצים את המלך שלכם. אתם לא יכולים לעשות דבר מבלי להתייעץ לפני כן עם המלך. אך לפתע קרה דבר נורא!!! המלך שלכם חולה במחלה נדירה מאוד! זמנו קצוב! יש לו רק עוד 24 שעות לחיות. הדבר היחיד שיכול לרפא אותו זה פלחי התפוז! אבל, אין במדינתכם תפוזים כלל... נודע לכם שנותר תפוז אחד בעולם! עליכם להגיע אליו ולהשיג את הפלחים שלו, אחרת מלככם ימות!!! בהצלחה!!!

נספח ז': הדוור

- אני רוצה לבקש ממך סליחה על...
- הדבר הכי טוב שעשית בשבילי הוא...
- אני חושב/ת שאת/ה לא מספיק מעריך/ה ש...
- הייתי רוצה שתגיד/י לי מה את/ה חושב/ה על...
- הכי חשוב לי שיקרה...
- התכונה הכי טובה שלך בעיני היא...

לחץ חברתי - שכבה ה'

פעולה מס' 3 בנושא :

לחץ חברתי

רקע

כל אחד מאתנו יכול למצוא עצמו נגרר אחר קבוצה ופועל כנגד רצונו. מטרת הפעולה היא לאפשר לכל משתתף לחשוב על הגבולות הפרטיים שלו, ואיך הם עומדים אל מול לחץ הקיים בקבוצה, האם ניתן לעמוד בלחץ? באילו תנאים? באיזה מחיר? האם גם אנחנו גורמים לאחרים לעשות משהו בניגוד לרצונם?

מטרות הפעולה

1. החניכים יכירו את משמעות המושג לחץ חברתי.
2. החניכים יבינו שהם נתונים להשפעת הסביבה בקלות יחסית ואת הסכנה הכרוכה בכך.
3. החניכים יבינו שביכולתם לקבל החלטות עצמאיות.

מהלך הפעולה

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
הרוב קובע	בקצוות השבט ימוקמו שני מוקדים (שני פעילים), שלכל אחד מהם יש "הפתעה", שאותה ייתן אך ורק בהינתן סיסמא. חצי קבוצה תקבל סיסמא אחת (XYZ), רבע מהקבוצה תקבל סיסמא שנייה (123) והרבע הנוסף יוותרו ללא סיסמא. באמצעות חוט שמשון יחוברו חברי הקבוצה (להשחיל בחולצה בנעל וכו') באופן שיקשה על התנועה. כעת עליהם להחליט לאיזו מהמוקדים ילך הפלונטר הקבוצתי (מטרת ההפעלה תוסבר להם אחרי ההפעלה השנייה, יש להימנע משימוש במונח לחץ חברתי בשלב זה).	25 דקות	"הפתעות", חוט שמשון, שני פעילים	השגחה על התנועה עם החוט

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
הקו	לחניכים יוצג לוח שעל גביו קווים. קו אחד קצר מהשאר. חניך אחד יוצא החוצה ובזמן זה הקבוצה תתוודרך לטעון כי כל הקווים שווי אורך. כשאר יחזור החניך לקבוצה ישאלו כולם האם הקווים שווי אורך. בשלב מסוים צפוי החניך שהוצא לערער את עמדתו ולהסכים עם עמדת הקבוצה. בשלב זה יסכם המדריך את שתי ההפעלות ויסביר שמטרתו הייתה להראות כי כאשר הרוב מושך לכיוון אחד, המיעוט במוקדם או במאוחר יגרר אחריו ובעצם כולנו ניתנים להשפעה או שכנוע. כעת נסביר כי למעשה מדובר בלחץ חברתי	10 דקות	בריסטול וטוש	
סיטואציות	הקבוצה תחולק למספר קבוצות (יש להקפיד על איזון בין הקבוצות). משימתה של כל קבוצה היא לתכנן ולהמחזיז סיטואציה מחיי היומיום בה הפרט מושפע מהרבים או מפרט אחר ונגרר לאלימות. לדוגמא: ילד בריון שמשכנע ילד חלש ממנו לשלם לו סכום כסף כדי שלא יחטוף מכות, ולאחר מכן יוצגו ההצגות בפני הקבוצה	30 דקות	סיטואציות	
הרוב שוב קובע	נשוב לפעילות הראשונה אך הפעם החניכים לא יהיו קשורים אלה לאלה ויתבקשו להגיע לאותם מוקדים. חשוב לשמור על החלוקה הקודמת: חצי לכיוון אחד, רבע לכיוון שני ורבע שיחליטו בעצמם. בהפעלה זו נוכל לראות האם החניכים הבינו את נושא הפעולה, האם הרבע שלא קיבל כיוון מוגדר החליט בעצמו לאן ללכת וכולי.	15 דקות		

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
סיכום	<ul style="list-style-type: none"> מהו לחץ חברתי? איך אנחנו יכולים להימנע ממנו? קיים לחץ חברתי כל הזמן סביבנו, גם אם אנחנו לא שמים לב לכך. אנחנו צריכים לשים לב שאנחנו לא מושפעים לרעה מהסביבה שלנו, אבל הכי חשוב שאנחנו לא נשפיע לרעה על אחרים. 	10 דקות		

■ ציוד לפעולה:

בריסטול, טוש, סיפור מתוך צינורות, הכתעות לפעילות ראשונה.

מסורות ופרגון-שכבת ה'

פעולה מס' 4 בנושא : מסורות ופרגון

רקע

הגדרה של מסורת היא "ערכי תרבות המועברים מדור לדור" - ואפשר בהחלט להתייחס לתנועת הצופים כתרבות מסוימת - עם מנהגים, טקסים, דעות ואמונות. איך מתחילה מסורת? מה קורה כאשר מסורת היא שלילית? איך אנו יודעים האם מסורת היא שלילית? מה קורה כאשר שכחנו כבר לשם מה אותה מסורת קיימת? איזה משמעות יש לה?

מטרות הפעולה

1. החניך יבין מהי מסורת בכלל ומסורת צופית בפרט וכיצד משמרים אותה מבלי לפגוע באחרים.
2. החניך יבין כיצד מסורות צופיות באות לידי ביטוי.
3. החניך יבין את החשיבות שבפרגון לסביבתו (לגדודים אחרים, לחברים קרובים וכו').

מהלך הפעולה

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
מנהג אישי	עושים סבב ובו כל חניך מעביר בפנטומימה איזשהו מנהג מצחיק שהוא נוהג לעשות, והקבוצה צריכה לנחש מהו המנהג	10 דקות		

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
מסורת משפחתית	כל חניך כותב על פתק מסורת משפחתית מצחיקה. מערבבים את כל המסורות בכובע. מתחלקים ל2 קבוצות, ועושים תחרות תפוס קו בין 2 הקבוצות. כל קבוצה צריכה לנחש כמה שיותר מסורות (מהמסורות שהחניכים כתבו בפתקים-כל פעם שולפים פתק). הקבוצות שציירה ונחשה הכי הרבה מסורות מנצחת	20 דקות	פתקים, עטים, ניירות, עיתון/ לוח מחיק, טושים	
שמש מסורת	המדריך מצייר שמש אסוציאציות שבמרכזה כתובה המילה "מסורת" ובאופן קבוצתי, החניכים מעלים מהי מסורת בשבילם? מה הדבר הראשון שהם חושבים כשהם שומעים את המילה מסורת? מי מחליט על המסורת? איפה המסורות קיימות? מה זה בכלל אומר???	10 דקות	בריסטול, טוש	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
מסורת צופית	בגלל שזאת השנה הראשונה של החניכים בצופים, הם לא יודעים מהי מסורת צופית. ולכן, נשלח את החניכים לברר בקרב השכב"ג וחניכי השבט על מסורות שמתרחשות בשבט (חיוביות ושליליות). הקבוצה תחולק לשלוש ויוקצבו לחניכים 10 דקות לברר כמה שיותר מסורות. בתום ה-10 דקות החניכים חוזרים לפורום קבוצתי. בפורום הקבוצתי כל שלשה מעלה את המסורות שהיא הצליחה לגלות, ובמקביל המדריך רושם את כל המסורות בטבלה גדולה שרשומה על פלקט. עמודות הטבלה הם: המסורות, חיובית/ שלילית. בתום הסקירה על המסורות שכל הקבוצה אספה, המדריך עובר מסורת מסורת ושואל את הקבוצה האם המסורת היא חיובית או שלילית והאם צריך לשמר אותה. מכאן חשוב להגיע עם החניכים לדיון שהחלטה האם דבר מסוים יהיה מסורת, תלוי בהם. אם הם חושבים שמשהו הוא שלילי, הם לא צריכים לעשות אותו. צריך לנהוג בשיקול דעת לפני שעושים איזשהו צעד, גם אם הסביבה טוענת שזאת "מסורת"	25 דקות	דפים, עטים, טבלה על בריסטול, טוש	
מסורת קבוצתית	הקבוצה תחליט על מסורת קבועה שתהיי לקבוצה, למשל: <ul style="list-style-type: none"> • בתחילת כל פעולה יהיו 10 דקות על משהו אקטואלי מהשבוע האחרון. • כל פעולה חניך אחר מכין צ'ופר לקבוצה. • חניך שמפריע בפעולה, מכין עוגה כ"פיצוי" בפעולה הבאה לכל הקבוצה.	10 דקות		

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
שעון פגישות	המדריך יחלק לכל חניך שעון פגישות (נספח א'). המדריך יקציב 3 דקות שבהן החניכים צריכים לקבוע עם 4 אנשים שונים פגישה בשעות: 12:00, 15:00, 18:00, 21:00. לכל סבב של פגישה יוגדרו 2 דקות לפגישה, וכל פעם המדריך יתן קטגוריה (נספח ב') אחרת עליה יצטרכו החניכים לדון בפגישה. כל הקטגוריות ידרשו מהם לפרגן אחד לשני בתחום מסויים	15 דקות	עותקים של שעון פגישות (נספח א'), קטגוריות, עטים	
סיכום	נקודות לסיכום: <ul style="list-style-type: none"> • מהי מסורת? • כיצד מבחינים האם היא שלילית או חיובית? • איך נמנעים ממסורת שלילית? ואם נתקלים בה, כיצד משנים אותה לחיובית? • איך משמרים מסורת חיובית? • חשוב לפרגן לגדודים אחרים ולחברים בקבוצה ובבית הספר. 	10 דקות		

■ ציוד לפעולה:

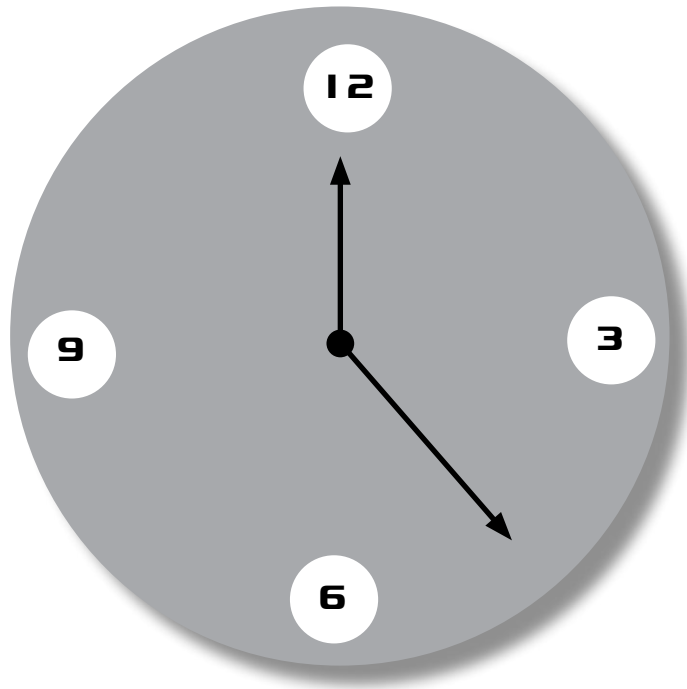
פתקים, עטים, ניירות עיתון / לוח מחיק, טושים, בריסטול, דפים, עותקים של שעון פגישות

נספחים - פעולה מס' 4 - מסורות

נספח א': שיעון פגישות

נספח ב': קטגוריות לשיעון פגישות

- הדבר הכי טוב שעשית הוא...
- התכונה הכי טובה בך היא...
- הכי מצחיק אותי כשעשית...
- למדתי ממך ש...

פעולה מס' 5 בנושא : מסגרת וגבולות

רקע

חוקרים רבים סבורים כי אחת הדרכים העיקריות בהן אנו, כחברה, ממגרים את תופעות האלימות שלנו היא ע"י הצבת חוקים ברורים לגבי השימוש באלימות וההשלכות של השימוש בה. גם במסגרות בהן נמצאים החניכים- בית ספר, משפחה, חוג, צופים- קיימים חוקים ברורים של "עשה ואל תעשה" על מנת שנוכל להתנהל בצורה נעימה ולמנוע עימותים שיכולים להוביל לאלימות.

מטרות הפעולה

1. החניכים יבינו את ההבדל בין המסגרת האישית למסגרת החברתית-במנחים של אסור ומותר (קיום אדומים): מוסר פנימי ומצפון, חוקים משפטיים, נורמות חברתיות.
2. החניך יבין את הגבולות והחובות המשתמעים מהשתייכות למסגרת הצופית-בדגש על אלימות.
3. החניך יבין כי לכל מסגרת מידת סובלנות מסוימת וסנקציות במקרה של פריצת גבולות (ענישה).

מהלך הפעולה

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
חתול ועכבר	במטרה להוציא מרץ בתחילת הפעולה שקשור בשמירה על גבולות	10 דקות		לשים לב שהחניכים לא אגרסיביים מדי.
קו אדום מוסרי	החניכים יוצבו בפני קו אדום ששורטט על הרצפה ויוצגו בפניהם סיטואציות שונות (נספח א') שבהן יש דילמה מוסרית. כל חניך יעמד ביחס לקו אדום בהתאם ל"עושה" "לא עושה" בנוגע לאותה סיטואציה	15 דקות	גיר אדום, הסיטואציות (נספח א').	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
10 המידות	הקבוצה מתחלקת לזוגות, כל זוג מקבל דיבר מתוך עשרת הדברות, וכל זוג בתורו צריך לשכנע את הקבוצה למה הדיבר שלו הוא מיותר. לאחר שכל זוג מציג את הדיבר שלו, כל הקבוצה תתבקש להסתדר בתור על פי חומרת הדיבר (כאשר כל זוג מייצג את הדיבר שלו), למשל: לא תרצח- החמור ביותר וכו'. לאחר שסידרו, יחליטו היכן עובר הקו האדום שלהם (ניתן להתמקם פיזית על הקו האדום ששורטט בתחילת הפעולה)	15 דקות	10 מידות הצופה	
מותר אסור	נחלק את הקבוצה ל-3 קבוצות. כל קבוצה מקבלת את אחת המסגרות: בית, בית ספר, צופים. עליהם לרשום על פלקט מה מותר ומה אסור לעשות באותה מסגרת. הקבוצה שתרושום הכי הרבה, זוכה. לאחר מכן, כל קבוצה מציגה את אשר עשתה. בדיון חשוב לשוחח על ההבדלים בין המסגרות ועל ההבדלים בדרכי הענישה במסגרות השונות	15 דקות	3 בריסטולים, טושים	
אמנה קבוצתית	הקבוצה תנסח את 10 דברות הקבוצה שיחולו על כל אחד ואחד מחבריה, כולל התגובה שתינתן במידה ומישהו עבר על דיבר מסוים. הקבוצה תכתוב את הדברות על פלקט גדול שיתלה בחדר הגדודי	30 דקות	בריסטול, טוש	

עושים זה"ב (ניהול סיכונים)	עזרים	זמן מומלץ	מהלך הפעילות	נושא
		5 דקות	<p>נקודות לסיכום:</p> <ul style="list-style-type: none"> • המדריך מקריא ומרענן את זיכרונם של החניכים לגבי 10 דברות הצופה. • ברגע שאנחנו במסגרת יש לנו גבולות-גם זכויות וגם חובות. • אנחנו צריכים תמיד לזכור שאם אנחנו עוברים על חוקים באותה מסגרת, עלולים לנקוט כלפינו בסנקציות מסוימות (עונש). • מסגרת זה לא רק בית ספר וצופים, זה כל מקום עם סביבה חברתית, ואנחנו צאיכים לזכור שגם אם מישהו לא אמר אם "אסור או מותר" לעשות משהו, אנחנו צריכים להישמע לקול הפנימי שלנו ולמצפון שלנו ולהגיע להחלטה האם מותר לי או אסור לי לעשות את הדבר. 	סיכום

■ ציוד לפעולה:

גיר אדום, סיטואציות, 10 מידות הצופה, בריסטול, טוש.

נספחים - פעולה מס' 5 מסגרת וגבולות

נספח א': סיטואציות:

1. ראית חבר משחית ציוד בבית ספר, האם תספר למישהו?
2. אתה מטייל עם חברך ביישוב בשעה מאוחרת, ופתאום אתם רואים שמחוץ למכולת יש ארגז של שוקו, כל אחד מחברך לוקח שקית שוקו, מה תעשה?
3. אין מכוניות מחוץ לבית הספר ואתה מתלבט האם לחצות למרות שמשמרות הזהב לא מאפשרות לכך, מה תעשה?
4. מצאת קלף שחסר לך בשביל להשלים את האוסף, וחבר אמר שהוא איבד קלף כזה, האם תחזיר לו אותו או לא?

מידות הצופה

1. הצופה - דברו אמת.
2. הצופה נאמן לעמו, לארצו, למדינתו ולשפתו.
3. הצופה חבר מועיל בחברה. אוהב עבודה ועוזר לזולת.
4. הצופה רע לכל אדם ואח לכל צופה.
5. הצופה אדיב.
6. הצופה חובב את החי והצומח ומגן עליהם.
7. הצופה איש משמעת.
8. הצופה אינו נופל ברוחו, ובצר לו מצטחק.
9. הצופה חסכן.
10. הצופה טהור בדיבורו ובמעשיו.

פעולה מס' 6 בנושא : חינוך לאופי

רקע

הבסיס להתמודדות עם תופעת האלימות על כל סוגיה הוא קודם כל להיות בן אדם. בחיינו קיים לעיתים פער בין החינוך שקיבלנו וסל הערכים שאנחנו דוגלים בו לבין התנהגותנו היומיומית. בפעולה זו נבחן מהו סל הערכים האישי שלנו וכיצד נשתמש יותר בערכים ובתכונות החשובים לנו.

מטרות הפעולה

1. החניכים יבינו את משמעותם של ערכים.
2. כל חניך יבחן מהם הערכים הטמונים בו.
3. החניך יבין שקיים קשר הדוק בין הערכים האישיים שלו לבין ההתנהגות שלו.
4. החניך יפתח שיקול דעת לגבי הערכים הטמונים בו ויבין מה ירצה לשנות בעצמו.

מהלך הפעולה

מתודה כללית- תחנות ערכים הפזורות בשבט, רצוי לעשות את התחנות באופן גדודי וכך ליצור תחרות **גדודית בריאה-** מי הקבוצה שתצבור את מרב הנקודות בכל התחנות יחדיו?

* בתחילת הפעולה, כל קבוצה מקבלת ביצה (לא מבושלת), שעליה הקבוצה חייבת לשמור (יהיה לה שימוש בהמשך).

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
פתיחה - תחנת יושר וכבוד	<p>- "נמלה" - מוציאים ילד אחד למספר דקות. בוחרים מישהו מהקבוצה שהוא חבר טוב של אותו ילד, ואומרים לקבוצה שמרגע זה ה"חבר" סיפר על אותו חניך "סיפור עם פאדיחה" ועל אותו חניך לגלות מהי ה"פאדיחה" (כמובן שהחניך לא סיפר שום "פאדיחה" על חברו). החניך שיצא, חוזר למעגל והמדריך אומר שהחבר סיפר עליו "פאדיחה" ועליו לגלות מהי.</p> <p>לקבוצה מותר לענות רק ב"כן" ו"לא", אך מכיוון שלא סופרה שום "פאדיחה", החניכים עונים ב"כן" על כל השאלות שמתחילות באחת מאותיות נמל"ה, ועונים "לא" לכל שאלה שמתחילה באות אחרת.</p> <p>וכך במהלך המשחק הילד מתחיל לחשוף פרטים על עצמו. בסוף, מתברר שלא סופרה שום פאדיחה.</p> <p>שואלים את החניך איך הוא הרגיש שחבר שלו סיפר עליו משהו. האם זה פגע בו? (יש לשים לב שלא נכנסים ליותר מידי פרטים אישיים של החניך).</p> <p>כן יש לוודא שבחרים בחניך המתאים לכך, שיקבל את ההפעלה ברוח טובה</p>	10 דקות		

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
תחנת אמון	<p>בתחנה זו צריכים החניכים, בזמן הקצר ביותר, להגיע למצב שבו האיבר היחיד בגופם שנוגע בקרקע הוא הידיים. אסור להיעזר בחפצים חיצוניים.</p> <p>הפיתרון: החניכים צריכים לשבת במעגל אחד אחרי השני (כמו טור שסגרו אותו) כך שהרגליים של כל אחד על הכתפיים של מי שלפניו, ובבת אחת כל הקבוצה צריכה להרים את הישבן וכך ה"עמודים" התומכים את המעגל המרחף שנוצר הם הידיים של חברי הקבוצה.</p> <p>זו הפעלה שניתן להצליח בה רק אם חברי הקבוצה סומכים אחד על השני</p>	10 דקות		
תחנת מנהיגות	<p>בתחנה זו יש מעגל משורטט על הרצפה כאשר בתוכו מפוזרים מספרים מ-1 עד 50, לא בסדר מסוים (נספח א').</p> <p>מטרת הקבוצה היא לגעת באמצעות הרגל בכל המספרים, בסדר הנכון, בזמן הכי קצר. אסור שתהיה יותר מרגל אחת בתוך המעגל בו זמנית, אם מצויות 2 רגליים בו זמנית, מתחילים מההתחלה. בשלב ראשון, לכולם מותר לדבר ולהביע את דעתם. לאחר 3 סבבים, המדריך קוטע את ההפעלה, ומשלב זה הוא ממנה רק חניך אחד שמותר לו לדבר ולנהל ושאר הקבוצה שומרת על שקט. מרגע זה, הסיכוי להצליח במשימה עולה ולאחר מספר ניסיונות הקבוצה תסיים בהצלחה.</p> <p>חשוב שהקבוצה תבין שהיה קשה יותר להצליח במשימה ללא המנהיג.</p>	20 דקות	<p>פתקי מספרים 1-50 נספח א',</p>	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
תחנת נאמנות	<p>בתחנה זו צריכות להיות שתי קבוצות בו זמנית המתחרות זו בזו, כאשר, מבצעים החלפה בין שני חניכים בשתי הקבוצות. כלומר, בכל קבוצה יש "שתול" מהקבוצה השנייה.</p> <p>אומרים לחניך שמעכשיו הוא חלק מהקבוצה הזו וצריך לסייע בהצלחת המשימה. המשימה בתחנה: קיימות שתי עמדות.</p> <p>בכל עמדה יש 2 כיסאות, סנדה ו 21 חבלים. מטרת כל קבוצה היא לעבור מקצה אחד של החדר/ המגרש לקצה השני בלי שרגל נוגעת על הרצפה.</p> <p>במשחק זה בודקים את נאמנותם של ה"שתולים" לקבוצתם המקורית, האם הם ישתפו פעולה עם הקבוצה החדשה או ישמרו אמונים למקורם וינסו להכשיל את המשימה במטרה שהקבוצה המקורית שלהם תנצח</p>	15 דקות	4 כיסאות, 2 סנדוד, 4 חבלים.	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
תחנת אחריות	<p>לתחנה זו מגיעות כל קבוצות הגדוד ביחד בתור תחנה סופית. בתחנה זו משתמשים בביצה שניתנה לכל קבוצה בתחילת הפעולה.</p> <p>על הקבוצה לבנות לביצה שלה בית כמה שיותר יציב וחסין לשבירה. ניתנים לקבוצה כל מיני חומרים כמו: חבלים, דבק, ניירות וכו'.</p> <p>מותר להם להשתמש בכל חפץ נוסף שהם מוצאים. לחלק הזה של המשימה מוקצבות 10 דקות. לאחר שלכל ביצה יש בית, נציג מכל קבוצה ניגש לנקודת הזינוק שהיא נקודה גבוהה (קצה גבעה, גג מבנה שמותר לעלות עליו) וביחד כל הנציגים משליכים את הביצה שהם תיפחו ושמרו עליה כל הפעולה.</p> <p>המטרה היא לשמור שהביצה תישאר שלמה וללא פגע.</p> <p>במהלך הפעולה רואים האם החניכים לקחו אחריות על הביצה, האם היא נשברה בשלב מסוים? (רצוי שיהיו מספר ביצים רזרביות לצוות המדריכים).</p>	20 דקות	ביצים, חומרים לבניית בתים.	לתדרך לגבי העלייה למקום הגבוה

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
סיכום- צמיד הערכים שלי	<p>בסוף התחנות, כל קבוצה מתמקמת במקום שקט. המדריך מציג לקבוצה מקרא של ערכים וצבעים (נספח ב'), לכל ערך יש צבע.</p> <p>כל חניך מכין לעצמו צמיד מחוט שמשון שעליו יש 5 קשרים שטוחים. כל אחד צריך לבחור מהן 5 התכונות הכי דומיננטיות בו, ולצבוע כל קשר בצבע אחד מ-5 הצבעים התואמים ל-5 התכונות הכי בולטות בו.</p> <p>וכך לכל חניך יהיה את צמיד הערכים שלו. בסוף ההפעלה, כל חניך מציג את צמיד הערכים שלו, ומסביר אם היה רוצה שמהו ישתנה בצמיד שלו, ומה יעשה כדי לשנות זאת.</p> <p>נקודות לסיכום:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מה הערכים הכי חשובים שצריכים להיות בבן אדם? • האם הערכים הללו טמונים בי? • מה הייתי רוצה לשנות אצלי? • חשוב לדבר על כך שההתנהגות של כל אחד ואחד נובעת מהערכים הטמונים בכל אחד, ואם מישהו עשה משהו שגוי, הוא צריך לבחון את הנושא ולראות איך בעתיד הדבר לא יתרחש שוב.	15 דקות	צבעים, מקרא ערכים	

■ ציוד לפעולה:

פתקי מספרים, 4 כיסאות, 2 סנדוץ, 4 חבלים, ביצים, ציוד לבניית בתים, צבעים, מקרא ערכים

נספחים - פעולה מס' 6 חינוך לאופי:

נספח א':

4	3	2	1
8	7	6	5
12	11	10	9
16	15	14	13
20	19	18	17
24	23	22	21
36	35	34	33
40	39	38	37
44	43	42	41
48	47	46	45
		50	49

נספח ב': ערכים וצבעים:

צבע	ערך
חום	מנהיגות
ורוד	הגינות
כתום	אכפתיות
לבן	צדקנות

צבע	ערך
כחול	אחריות
אדום	יושר
צהוב	כבוד
ירוק	אמינות
סגול	נאמנות

פעולה מס' 7

בנושא: גישור

רקע:

לכל אחד מאיתנו צרכים משלו. צרכים שונים של אנשים יכולים להוביל לקונפליקט ולעימותים. עם קונפליקטים אלו ניתן להתמודד בדרכים רבות ומגוונות. אחת מן הדרכים המאומצות היום ע"י מערכת המשפט וגורמי חינוך רבים היא הגישור. מטרת הגישור היא להביא לפשרה ולהסכם משותף בין מספר צדדים בדרך של הסכמת כל הצדדים על דרך הפתרון המתאימה להם. בפעולה זו נבדוק האם גם אנחנו יכולים ליישם את שיטת הגישור בשבט ובחינו.

מטרות הפעולה:

1. החניך יבין שהכישורים הדרושים ליצירת תקשורת בין אישית הם: דיבור, הבנה והקשבה.
2. החניך יבין את משמעות המילה גישור.
3. החניך יכיר אפשרויות שונות לפתרון קונפליקטים ועימותים כדוגמת גישור.

מהלך הפעולה

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
פתיחה	"מפורסמים" - כל חניך כותב על 4 פתקים שמות של אנשים/דמויות מפורסמות שהוא מכיר (דמות אחת על כל פתק- רצוי שהדמויות יהיו קשות, לדוגמה- ציפי שביט, חתול תעלול). מקפלים את הפתקים ושמים את כולם בכובע. מחלקים את הקבוצה לשתיים ומתקיימת תחרות בניהם. כל סבב בוחרים נציג מכל קבוצה. בשלב הראשון, יש 2 דקות לכל סבב, כאשר הנציג צריך להציג את הדמות. מותר לו לדבר ולקבוצה מותר לשאול איזה שאלות שהם רוצים, המטרה היא שהקבוצה תגלה כמה שיותר דמויות ב 2 דקות. אחרי שכל הדמויות נגמרות, עוברים לשלב השני.	25 דקות	פתקים, עטים, כובע.	בזמן הבישול יש להקפיד על הימצאות אמצעי הג"ס ואישור מרכז השבט להדלקת אש

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
	<p>בשלב השני יש להם 2 דקות, אך הפעם אסור לנציג לדבר כלל, רק פנטומימה. בשלב השלישי יש רק דקה. לנציג מותר לענות רק ב"כן" ו"לא" לשאלות של הקבוצה. בסוף הפעילות, מגיעים למסקנה, שכאשר שני הצדדים יכלו לדבר ולשאול שאלות, הגיעו לתוצאות טובות יותר.</p>			
המתכון המנצח	<p>החניכים מקבלים משימה קבוצתית- להכין כדורי שוקולד ושוקו חם. המטרה של הקבוצה היא להכין את המטעמים כך שכולם יהיו מרוצים. המדריך מחלק לכל חניך פתק ועליו התפקיד/אילוץ במשימה. בפתקים צריכים להיות אילוצים כמו למשל: מישהו חולה, סכרת- אסור להשתמש בהרבה סוכר, אחד שלא מוכן לבשל על גז כי זה מזיק לסביבה, אחד שלא מוכן שהכוסות יהיו חד פעמיות, מישהו סטרילי שלא מוכן שיגעו באוכל בידיים, מישהו שלא אוכל דברים בצורת כדור וכדומה. על המדריך למנות שני חניכים בתפקיד המגשרים, תפקידם הוא לגרום לכך שכולם יהיו מרוצים ושהמשימה תתבצע בהצלחה- כלומר יגיעו לפשרה.</p>	<p>10 דקות לדון בניהם לגבי ביצוע המשימה, 15 דקות לביצוע המשימה, 5 דקות לכתוב על הגב, 10 דקות סיכום</p>	<p>פתיבר, קקאו, סוכר, מרגרינה, חלב, קוקוס, קערות, שוקו, חלב, כוסות, גפרורים, דפים, עטים</p>	

נושאים זה"ב (ניהול סיכונים)	עזרים	זמן מומלץ	מהלך הפעילות	נושא
			<p>חשוב לציין שהחניכים לא צריכים לייצג את דעתם במתינות כך שהמשימה שכתובה להם בפתק לא תהיה שקופה. לאחר ביצוע המשימה תולים על הגב של כל אחד מהחניכים דף, החניכים צריכים להסתובב ולכתוב אחד לשני על הדף מה היה האילוץ שלו והאם הוא התקיים או לא.</p> <p>בסיכום, המדריך שואל איך היה לכל חניך, בדגש על המגשרים. ובסופו של דבר, להגיע איתם ל"מתכון המנצח" כאשר יש ריבוי צרכים</p>	
	פתקים עם מצבים	15 דקות	<p>קיימות מספר סיטואציות. כל סיטואציה משחקים שני שחקנים מול הקבוצה. כאשר תוך כדי הסיטואציה החניכים שולפים פתק מכובע (בהוראה של המדריך) ומתנהג לפי הפתק. למשל, שני הילדים הגיעו למגרש כדורגל בהפסקה, וכל אחד מהם רוצה לשחק עם החברים שלו, הם רבים מי יקבל את המגרש. תוך כדי החניכים מוצאים פתקים כמו למשל: מתנהג בסבלנות, מתפשר, לא מוותר, מתנהג באלימות מילולית, מתחיל לבכות, קורא לאדם נוסף.</p> <p>לאחר מספר סיטואציות שואלים את החניכים מהי הדרך הכי טובה לפיתרון הסיטואציות כך שכולם יהיו מרוצים.</p>	שליפים מהכובע

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
סירות גישור	החניכים צריכים להסתובב ברחבי השבט ולאחר 3 קונפליקטים בין חניכים בשבט שהם מזדהים. מגיעים לפורום הקבוצתי לאחר 5 דקות, וכל אחד מציג את הקונפליקטים ומעלים פתרונות אפשריים לקונפליקטים.	10 דקות		
סיכום	נקודות לדיון: <ul style="list-style-type: none"> • מהי הדרך הכי טובה לפתרון בעיות? • האם אתם רואים את הפשרה בתור אופציה לפתרון בעיות? • האם נתקלתם בסיטואציה שלא ידעתם כיצד לנהוג? • האם אתם חושבים שבפשרה אתם מוותרים?	10 דקות		

■ ציוד לפעולה:

פתקים, עטים, כובע, פתי בר, קקאו, סוכר, מרגרינה, חלב, קוקוס, קערות, שוקו, חלב, כוסות, גפרורים, דפים, עטים.

פעולה מס' 8 בנושא: לוקחים אחריות

■ רקע:

אלימות היא מצב הנוצר ע"י אינטראקציה בין אנשים. כאנשים בעלי יכולת חשיבה והבנה אנו מסוגלים לשלוט בתגובות שלנו ולבחור את הדרך בה ננהג בהתאם למצב שבו אנו נמצאים, כך שניתן לומר שכאשר אנחנו נקלעים לתקרית אלימה יש לנו את הכוח לעצור אותה ואפילו למנוע ממנה להתרחש. לכל אחד מאיתנו יש גם מעגל חברתי שעליו הוא משפיע ועל המעגל הזה- החברים שלי, הכיתה, האחוה והגדוד בצופים- במעגלים האלה כל אחד יכול ליצור שינוי קטן. הפעולה תתמקד בהנחת היסוד שסיטואציה אלימה נגרמת כאשר אדם או קבוצה של אנשים מרגישים לחץ, מלכוד או חוסר ברירה. אז הם יגנו על עצמם בדרך של "התקפה לשם הגנה". המרכיבים של התקרית האלימה פועלים עפ"י המשולש הבא:

הרעיון הוא שכדי להימנע מקיומה של תקרית אלימה- אנו יכולים וצריכים לקחת אחריות על אחד מן הגורמים הנ"ל "ולנטרל" אותם. לדוגמא: אם אני נמצא במריבה שעלולה להיגרר למכות יש לי שתי אפשרויות- להיגרר לאלימות או להחליט שאני לוקח צעד אחורה, מתרחק מהמקום, נרגע ואז פותר את העניין בדרך רגועה יותר. בדרך זו יבינו החניכים שהאחריות על האלימות חלה עליי ועל הסביבה הקרובה שלי.

■ מטרת הפעולה:

1. החניכים יבינו כי יש להם אחריות אישית בהפסקת האלימות שבסביבתם.
2. החניכים יבינו כי יש להם יכולת השפעה על המעגלים החברתיים הקרובים אליהם (משפחה, כיתה, חברים, אחווה וגדוד בצופים) ואף יש להם אחריות בקיומה של השפעה זו.

נושאים זה"ב (ניהול סיכונים)	עזרים	זמן מומלץ	מהלך הפעילות	נושא
	דף- סיטואציה (נספח 1)	10 דקות	<p>*הערה: התקרית הבאה היא דוגמא ורצוי לשנות אותה בהתאם למקרי האלימות הנפוצים יותר בקרב החניכים.</p> <p>המדריך מקריא את הסיטואציה. בכל פעם שהוא מציין דמויות צריכים להצטרף להצגה עוד חניכים. החניכים צריכים לשחק את מה שמקריא המדריך.</p> <p>המטרה היא שכמה שיותר חניכים ישתתפו כדי להראות להם שבעצם כולנו לוקחים חלק באלימות שמסביבנו.</p>	<p>תקרית אלימה</p>
	כלי- כתיבה דפים	15 דקות	<p>*התייחסות למשולש גורמי האלימות.</p> <p>חלוקה ל-4 קבוצות:גיבור הסיפור, הצד השני, החברים של הגיבור והילדים המתקבלים.</p> <p>על הקבוצה לכתוב את סוף הסיפור על פי הילדים שהקבוצה מייצגת (למשל: החברים של הגיבור חושבים שצריך ליישב את העניין במכות).</p> <p>מסקנה: סביר להניח שרוב הסיומות שיכתבו הם אלימים מיסודם ומקרים שיפתרו לרוב יפתרו ע"י גורם חיצוני כמו מורה או תלמיד גדול יותר.</p>	<p>הסוף ידוע מראש...</p>

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
מי אשם?	<p>המדריך יגיד לקבוצות שסוף הסיפור שלו הוא שמורה שעברה במקום החליטה לקחת את כל הילדים שהיו במקום לבירור ומי שימצא אשם יקבל עונש משמעותי. כעת על כל קבוצה לשכנע את המורה שהיא לא אשמה במקרה, ושאין לה כל אחריות על מה שקרה ואילו לקבוצות האחרות אחריות מלאה.</p> <p><u>מסקנה:</u> לכל הנוכחים יש אחריות על המקרה (עפ"י נספח 2).</p>	15 דקות (5 דקות לבניית טיעונים 101 דקות להצגתם)	נספח 2- הסבר למדריך	
עוצרי האלימות בחיי היום יום שלנו	<p>חלוקה ל-4 קבוצות - כל קבוצה תצטרך למצוא כתבות בנושא אלימות המפוזרות בשבט ולכתוב על כל כתבה מי הגורם שעצר בה את התקרית האלימה. קבוצה שתאסוף את מספר רב ביותר של תשובות נכונות תנצח.</p> <p>שאלה: מי עצר את האלימות ברוב המקרים? (תשובה: גורמים חיצוניים)</p>	15 דקות	נספח 3- כתבות	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
כולנו יכולים לעצור	<p>משיכת חבל - המדריך יבקש בשקט מאחד החניכים שבזמן משיכת חבל יתגרה בקבוצה המתחרה ויציק לה תוך כדי משיכת החבל וכן יבקש מחניך נוסף לתצפת על הקבוצה בזמן משיכת החבל. המדריך ינחה את התצפיתן לשים לב להתנהגות החניכים בזמן המשחק.</p> <p>* על המדריך לשים לב באיזה שלב מעירים החניכים "לחניך המתגרה" והאם הן מנסים לעצור את ההתנהגות שלו.</p> <p>- המדריך ינתח את הסיטואציה שהתרחשה עם החניכים: למי הפריעו דברי החניך "המציק"? האם מישהו הגיב על דברי החניך "המציק"? כמה זמן לקח לנו להגיב? האם מישהו הצטרף? האם נעשה מעשה מעבר להערות מילוליות? למה אנחנו לא עושים מעשה כאשר מישהו מתנהג בצורה אלימה? למה אנחנו בוחרים לחכות להתערבות חיצונית ולא עושים מעשה בעצמנו?</p>	10 דקות	חבל סיירים	
הכוח בידיים שלי	<p>כל חניך יקבל פלסטלינה ויתבקש לפסל בה את הדמות שלו כגיבור על- עם שני "כוחות" לפחות שמשקפים אותו. על החניכים לבטא דרך הדמות לפחות שני מקורות כוח שלהם ונקודות חזקה שלהם.</p> <p>כל חניך יציג את "הכוחות" שלו.</p>	10 דקות	פלסטלינה	

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
כוחה של קבוצה	לאחר מכן תתבקש כל הקבוצה לשקף את דמות הקבוצה כגיבור על- על-ידי צירוף כל הדמויות לדמות אחת המכילה את כל "הכוחות" של חברי הקבוצה ועל-ידי מאפיינים נוספים של הקבוצה. *הפסל יבנה בדרך צופית (בעזרת חבלים, סנדוץ, בדים וכו'...) הקבוצה תצטרך לספר למדריך על הדמות שיצרה ועל המכשולים שעליהם היא מסוגלת להתגבר.	10 דקות	-חבלים -בדים -סנדינות -נספח 4- סיטואציות	
יחיד מול קבוצה	המדריך יבקש מהקבוצה להעמיד את הדמויות שעשו בשורה כשכל חניך עומד מול הדמות שלו. המדריך יקריא סיטואציות וכל חניך יצטרך לעמוד ליד הדמות שנראית לו הכי מתאימה כדי להתגבר על המכשול שהוצב בפניו. סיכום: לאיזה דמות פנו רוב חברי הקבוצה ולמה? לכל אחד יש מקורות כוח. בעזרת מקורות הכוח האלה אנחנו יכולים להתגבר על מכשולים, להתנגד ולמחות על דברים שמפריעים לנו. כיחידים יש לנו יכולות גדולות אך מוגבלות אך כקבוצה היכולות שלנו גדולות כי יש מבחר גדול יותר של מקורות כוח.	15 דקות		

נושא	מהלך הפעילות	זמן מומלץ	עזרים	עושים זה"ב (ניהול סיכונים)
מה אפשר לעשות?	החניכים יתחלקו לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל מקרה אלימות. קבוצה אחת תייצג את היחיד ותכתוב אלו דברים יוכל אדם יחיד לעשות בנוגע למקרה זה והקבוצה השנייה תייצג קבוצה של אנשים ותכתוב מה קבוצה יכולה לעשות בנוגע למקרה זה. הקבוצות יקריאו את התוצאות.	10 דקות	מקרה אלימות (מתוך אחת הכתבות שלמטה או מהפעולות הקודמות).	
סיכום	"never" חבל - החניכים יסתדרו במעגל ויחזיקו חבל מתוח בשתי ידיים כאשר הם נשענים לאחור. המדריך יסביר לקבוצה שהם מייצגים את המעגלים החברתיים הסובבים אותם (כיתה, קבוצה, שבט וכו'). המדריך יקריא משפטים הנוגעים למצבים אלימים שנתקלים בהם ביום יום. חניך שהמשפט נכון לגביו יוריד יד מהחבל. המדריך יסביר לחניכים שכל אחד מהם בחר בתגובה שלו למעשה אלים. החבל הוא החברה שלנו- אם אנחנו נוריד ממנו ידיים הוא יתרוקף וכך גם עם האלימות- אם לא נתמודד איתה, נעיר בזמן, נחליט לעשות מעשה ולא נעמוד מהצד וניתן לדברים לקרות- אם ניקח אחריות- אנחנו נחזק את החברה שאנחנו חיים בה ונשמור עליה מאוזנת ונעימה.	10 דקות	חבל	

עושים זה"ב (ניהול סיכונים)	עזרים	זמן מומלץ	מהלך הפעילות	נושא
			<p>לכל אחד מאיתנו כיחידים וכקבוצה יש את הכוח והחובה להשפיע על האלימות שמסביבנו- זה בידיים שלנו!</p> <p>נקודות לדיון:</p> <p>-על מי האחריות למניעת האלימות? -מה החלק שלנו כיחידים במניעת האלימות שמסביבנו? -מה אנחנו יכולים לעשות כקבוצה כדי להמשיך למנוע את האלימות שמסביבנו?</p>	

■ ציוד לפעולה

- כלי כתיבה
- דפים
- חבל סיירים
- פלסטלינה
- חבלים
- בדים
- סנדינות

נספחים

נספח 1 - זף תקרית אלימה

אתה משחק עם ילד מהכיתה שלך קלפים. כבר הרווחת לו 3 קלפים ממש שווים. המשחק הופך להיות מעניין כשאתה מחליט להמר על הקלף הכי שווה שיש לך ושם אותו בערימה. שני חברים שלך מגיעים ומסתכלים על המשחק מהצד. אתה משחק ראשון ולא מצליח להפוך אף קלף. עכשיו תורו, אתה מנסה להתרכז כשפתאום חבורה של בנות מהכיתה עוברת לידך. אחת הבנות דורכת לך על היד. אתה צועק מכאב ומסתובב לראות מי זאת הייתה כשפתאום שותפך למשחק צועק: "יש! ניצחתי אותך! הרווחתי את הקלף הכי שווה שלך!". אתה מסתובב אליו בחזרה, מופתע לגמרי ולא מבין מתי בדיוק הוא הספיק לשחק. "מה?! זה בכלל לא נחשב! לא ראיתי אותך משחק!" אתה צועק עליו. חברים שלך מתקרבים למקום בריצה ומצטרפים לצעקות. בזמן שכולכם צועקים מתגודדים ילדים סקרנים מסביבכם כדי לראות על מה המהומה. אתה בכלל לא מבין מה קורה כשפתאום הילד ששיחקת איתו לוקח את הקלף השווה שלך וקורע אותו לגזרים. הוא אומר לך שאם אתה חושב שהוא רימה ושהקלף לא מגיע לו אז כנראה שהוא גם לא מגיע לך או לאף אחד אחר. עכשיו אתה כבר ממש עצבני. חברים שלך חושבים שאתה חייב להחזיר לו ובכלל, כולם מופתעים ממה שקורה וצועקים לך כל מיני דברים אתה...

נספח 2 - "מי אשם?"

מידע למדריך

הסביבה		הצד השני	אני	משולש התקרית האלימה
הצופים (הפסיביים)	המעודדים (הצופים האקטיביים)	הצד השני	אני	דמויות בסיפור
לא עודדו את האלימות שמסביבם באופן אקטיבי אך גם לא עשו דבר כדי למנוע אותה.	צעקו "וחיממו" את האווירה. השפיעו על הגיבור לנקוט באלימות.	התגרה בגיבור ונהג כלפיו באלימות. כשעשה זאת הוא בעצם גרם לגיבור להרגיש מאוים, לחוץ וחסר בטחון.	הגיבור הגיב בצורה אלימה ובחר להמשיך את הריב.	המעשה שעשו
חוסר התנגדות לאלימות מאפשרת לאלימות להתרחש.	עידוד האלימות והפעלת לחץ חברתי	מעשה אלים עלול לגרום לצד השני לתגובה אלימה	אי הפעלת שיקול דעת	התוצאה (כיצד מעודד כל צד את האלימות?)

נספח 3 - כתבות אלימות

הגורם שהפסיק את התקרית האלימה נכתב מתחת לכל מקרה. יש למחוק אותו לפני הצגת המקרים לחניכים.

1. עובר אורח

הנערים, בני 12, 14-15 עמדו סמוך לפח אשפה בשדרות טוביהו בבאר-שבע, כשהבחינו בקשישה כשהיא צועדת ברחוב. ללא כל סיבה החלו לזרוק על האישה אבנים, בקבוקים וחפצים נוספים שהוציאו מתוך הפח.

לאחר מכן ניגשו לקשישה, חטפו ממנה את תיקה ופיזרו את כל תוכנו על הקרקע. כשהתכופה הקשישה כדי לאסוף את חפציה שהתפזרו לכל עבר, המשיכו הנערים לרגום אותה באבנים. עובר אורח שעבר במקום עיכב את אחד הילדים וקרא למשטרה. הקשישה לא נפצעה, ולא נזקקה לטיפול רפואי.

23.9.07

2. עובר אורח

מחקירה ראשונית של המשטרה עולה כי סמוך לחצות הגיעה לביתו של באשה חבורת צעירים, שקראו לו לרדת אליהם. באשה ובן דודו בן ה-14 ירדו אל החבורה, ואז התפתחה תגרה במהלכה שלף אחד הצעירים סכין ודקר את אחי בפלג גופו העליון. באשה הספיק לרוץ כ-100 מטרים לרחוב המקביל, אולם שם התמוטט מתחת לאחד הבניינים. שם, ברחוב פופל, נמצאה גם גופתו.

אזרח שעבר במקום הוא שהבחין בצעיר המוטל על הארץ שותת דם, ובעקבות זאת הזעיק כוחות של מגן דוד אדום ומשטרה. צוות מד"א שהגיע למקום מצא את באשה, שאיבד בינתיים דם רב, ונאלץ לקבוע את מותו. בזירת האירוע התגודדו עשרות דיירים המתגוררים בשכונה, וזמן קצר אחר כך הגיעה למקום גם אמו של הנרצח. "רצחו לי את הילד, הרגו לי אותי", קראה האם, כשגופת בנה עדיין מונחת במקום.

29.7.07

3. הנהלת בית הספר, משטרה

אחת המורות בבית הספר הטילה על ארבעה תלמידים בני 17 משימה - לנקות שולחנות שלכלכו הארבעה בטוש ובצבע. לצורך ניקוי השולחנות השתמשו התלמידים באצטון, חומר דליק ביותר.

במהלך הניקוי הציתו התלמידים את החומר, וכתוצאה מכך החלו השולחנות לעלות באש. הם לא הסתפקו בכך, ומילאו בקבוק באצטון, כך שלמעשה יצרו בקבוק תבערה, אותו השליכו כשהוא בוער לתוך כיתה שבה שהו באותה עת תלמידים. גץ שעף פגע בעינו של אחד מהם, והוא נפצע קל. רק בנס לא היו נפגעים נוספים. התלמיד קיבל טיפול רפואי ושוחרר לביתו.

הנהלת בית הספר הזעיקה את המשטרה ולמקום הגיעו חוקרי משטרת נתניה. רק לאחר יממה הצליחו החוקרים לאתר את ארבעת הנערים החשודים והם נעצרו לחקירה.

6.2.06

4. משטרה

בבאר שבע נעצרו שלושה תלמידי תיכון, בני 71-81, בחשד כי הבעירו ניירות בכיתה וגרמו לשריפה. באחת מכיתות י"א בבית ספר תיכון בעיר פרצה שריפה לקראת סיום יום הלימודים. שוטרי יחידת הנוער של תחנת באר שבע פתחו בחקירה, ולאחר שבדקו כיווני חקירה אפשריים עצרו לבסוף את הנערים. מהמשטרה נמסר כי בחקירתם הודו השלושה בביצוע השריפה. לדבריהם, הם הכניסו ניירות למזגן הכיתה והבעירו אותם. האש התפשטה בכל החדר וגרמה לנזק.

6.2.06

5. מורה, הנהלת בית הספר, משטרה

בעוד ילדי הכיתה עסקו בהכנת מזון במסגרת השיעור, התפתח ויכוח בין שני תלמידים. אחד מהם טען כי חברו מפריע לו בהכנת האוכל ולוקח לו מצרכים. הוויכוח החל להתלהט, עד שבשלב מסוים נטל אחד מהם סכין מטבח ששימשה אותו בשיעור, ואיים על חברו כי ידקור אותו. הילד המאויים לא איבד עשתונות והצליח להוציא את הסכין מידי של התוקף. המורה שהבחינה במעשה מיהרה והפרידה בין השניים. הנהלת בית הספר דיווחה על האירוע למשטרה.

17.1.07

6. הנהלת בית הספר

תלמיד בכיתה ו' בבית ספר יסודי בנגב איים אתמול (ה') באולר על תלמיד אחר הלומד בבית הספר בשכבה מתחתיו. הנהלת בית הספר השעתה את התוקף ליומיים.

7.12.06

7. חבר, סבא, חוקר נוער = משטרה

סיפור ההתעללות התרחש בין כותלי בית הספר בסוף השבוע שעבר, לאחר שהמורים והתלמידים התפזרו לבתיהם. תלמיד בכיתה ו' ניגש לאחד התלמידים הלומדים בשכבה מתחתיו והורה לו להוריד את מכנסיו ותחתוניו ולהקיף את אולם הספורט בבית הספר ארבע פעמים. לאחר מכן הוא הורה לו לאכול חול מהרצפה, להטיח את ראשו בקיר ואף ניסה להכריחו ללקק מהרצפה מזון לעוס. במהלך ההתעללות הקשה הטיח המתעלל בקורבנו: "ככה ראיתי בסרט בטלוויזיה ואני רוצה שתעשה את זה".

אמו של הילד סיפרה כי ההתעללות הופסקה לאחר שחבר של הילד הגיע לבית הספר כדי לחפשו, והבחין במתרחש. הוא הזעיק את סבו של הקורבן, שהבריא את התוקף.

חוקר נוער במשטרה חקר את התוקף במשך שעה ארוכה, והעביר דו"ח מפורט בעניין לגורמי חינוך ורווה בעיר על מנת להמשיך את הטיפול בפרשה. מבדיקה ראשונית עולה כי כאשר התחילה מסכת ההתעללות האכזרית היו נוכחים במקום תלמידים אחרים, שהעדיפו לברוח משום שפחדו מהתלמיד הבוגר. ככל הנראה, המתעלל קיבל סיוע מתלמיד נוסף שהיה נוכח במהלך האירועים.

7.12.06

הנער סיפר כי סמוך לשעה 12:00, עם תום ההפסקה כאשר נקראו התלמידים לשוב לכיתות, נכנס לכיתה גם חברו לכיתה הלומד עימו בשלושת השנים האחרונות. "הוא שאל אותי מי המורה שאמורה להיכנס ואיזה שיעור אנחנו לומדים עכשיו", שיחזר התלמיד המותקף. "פתאום, ללא כל סיבה, הוא התחיל להכות אותי. הוא נתן לי מכות בפנים ואגרופים לאף, והפיל אותי לרצפה. הכיתה התחילה להתמלא בתלמידים. כולם עמדו מסביב והביטו, אף אחד לא ניסה להתערב, אני חושב שכולם פחדו כי מדובר בתלמיד שהוא הר-אדם".

לאחר שהנער התוקף הנחית מכת אגרוף נוספת באפו של התלמיד, הוזעק למקום מנהל בית הספר, שעדכן את הורי התלמיד המותקף בכרטי התקרית. במקביל זימן המנהל את התלמיד המכה לשיחה.

התלמיד המותקף פונה לבית החולים פוריה ועבר שורת בדיקות וצילומים, לאחריהם שוחרר לביתו. נודע כי בכוננת משטרת טבריה לזמן את התלמיד התוקף לחקירה.

2.9.07

חשד: קראה בקפה והונתה אלמנה בחצי מיליון ש'

קוראת ידועה בקפה אמרה לאלמנה כי יש לה גוש סרטני בראש ועליה להגיע לטיפולים באופן קבוע. האלמנה לא ידעה להסביר למה שילמה לה. החשודה שותקת

אבי כהן

פורסם: 09.11.08, 19.06

קפה יקר מאוד: קוראת בקפה מיפו, שטיפלה באלמנה בת 67, הוציאה ממנה על-פי החשד במרמה כחצי מיליון שקלים. הקוראת בקפה נעצרה היום (א') על-ידי שוטרי מרחב יפתח.

לפני כשבוע פורסם תחקיר בתוכנית "כלבוטק" על כך שהאלמנה הגיעה אל הפותחת בקפה מיפו - וזו טענה כי יש לה גוש סרטני בראשה ועליה להגיע אליה לטיפולים באופן קבע. עוד סיפרה לה כי אחד הילדים שלה ייפגע בתאונת דרכים ויש לה יכולות טיפול וריפוי.

מהחקירה התברר כי הקוראת בקפה נהגה לבצע במתלוננת "טיפול ריפוי" על-ידי דקירה באמצעות מחט בראשה, מריחת משחות שונות וגם בעזרת קמענות. לאחר שידור התוכנית פתחו במפלג ההונאה בחקירה וגבו עדויות מהמתלוננות.

בחקירה עלה כי בידי המתלוננת נותרו מספר קמענות שמסרה לה החשודה. היא לא ידעה להסביר באופן עקרוני כיצד שילמה לקוראת בקפה סכום כה גדול של כסף ועבור מה. בחקירתה שמרה הקוראת בקפה על זכות השתיקה וסירבה לשתף פעולה עם חוקריה.

9. עובר אורח/שכן, משטרה

שמח בישיבה. כיסאות, ספסלים וגם שקיות מים הושלכו אמש (שבת) לעבר מתפללים **בישיבת פוניביז** בבני ברק. ליחס דומה זכו גם שוטרים שהגיעו למקום ונאלצו להשתמש בגז מדמיע. ליד הישיבה הם עצרו חשוד אחד, ומאוחר יותר נעצר צעיר נוסף.

הרקע למהומות הוא ככל הנראה **הסכסוך הממושך** על הנהגת הישיבה בין תומכי הרב אליעזר כהנמן ובין תומכי הרב שמואל מרקוביץ'. אתמול בערב התקבל דיווח על הפרת הסדר והתפרעות בישיבה. לשוטרים נמסר כי תלמידים עלו לקומה השנייה בישיבת פוניביז והשליכו חפצים ושקיות מים אל קומת הכניסה. כמו כן דווח כי אספקת החשמל למבנה נותקה.

ניידת של משטרת מרחב דן שהגיעה למקום בעקבות התלונה הבחינה בבנימין מינצר, תלמיד הישיבה בן 18, שעל-פי החשד היה שותף להתפרעויות. השוטרים החליטו לעכב אותו לחקירה, ואז החלה התפרעות המונית - ולעבר הניידת הושלכו חפצים כדי למנוע את המעצר - אך השוטרים נחלצו מהמקום.

9.11.08

10. הקרבן, משטרה, בית המשפט

תקף שני שוטרים ופתח במרדף לילי אחרי עובר אורח, וייכלא לשנה וחצי. בית המשפט המחוזי בתל אביב גזר הבוקר (יום א') שנה וחצי מאסר בפועל על אהרון חרך, בן 25, שהורשע בשורה של עבירות, ביניהן תקיפה, איומים והפרעה לשוטר במילוי תפקידו.

מכתב האישום נגד חרך עולה כי בדצמבר 2007, סמוך ל-2:00 בלילה, הוא נתקל בקבוצת צעירים שנסעו עם מכוניתם ממתחם המרינה בהרצליה. חרך, אשר נהג בגיפ חסם להם את הדרך ולא אפשר להם לעבור. נהגת המכונית פנתה אליו, שאלה אותו אם הוא זקוק לעזרה והאם הוא יכול לפנות להם את הדרך, אך הוא סירב לזוז.

בהמשך ניסה נוסע אחר לשוחח עם חרך, שיצא מרכבו, נטל אלה והחל לחבוט בצעיר. לאחר מכן הוא איים לדקור את האיש. אחרי התקרית הזו, חרך המשיך בנסיעה והבחין באדם שיצא מביתו עם מכוניתו. חרך הבהב לאיש וביקש ממנו לעצור. עובר האורח, שחשב שמדובר באדם שזקוק לעזרה, עצר - אך אז ביקש ממנו חרך את הכסף שיש בידו. האיש אמר כי אין בידיו כסף וחרך בתגובה, הכה אותו.

האזרח המוכה ניסה להימלט עם רכבו תוך שהוא מזעיק את המשטרה. חרך רדף אחריו כאשר הוא חוצה רמזורים אדומים. הוא נתפס רק לאחר שהמשטרה הציבה מחסום והצליחה לעצור אותו. אבל כאן לא הסתכמו מעשיו לאותו לילה, חרך תקף את השוטר שעצר אותו, בעט בו ולאחר מכן בתחנת המשטרה בעט בקצין משטרה נוסף.

9.11.08

הונגריה: נופצו חלונות בית כנסת

ביום השנה לליל הבדולח, קיבלו מאות הישראלים שלומדים בדרכן אימיל: "נופצו חלונות בבניין הקהילה היהודית". אחד מהם סיפר ל-teny: "לא הופתענו, אבל אין פחד"

יעל לוי

פורסם: 09.11.08, 22.94

ביום בו מציינים 70 שנה לליל הבדולח בגרמניה - עוד דיווח על אנטישמיות באירופה: "אתמול בלילה נזרקו אבנים ונופצו חלונות בבניין הקהילה היהודית באזור הפיאץ" - כך נכתב היום (א') בהודעת אימיל שנשלחה למאות סטודנטים ישראלים הלומדים באוניברסיטת דרבצן שבהונגריה.

בהודעה, ששלחה אגודת הסטודנטים הישראלים באוניברסיטה, נכתב עוד: "הנושא מטופל על ידי המשטרה והעירייה. רצינו להביא זאת לידיעתכם ולהזכיר לכם להיות ערניים. שבוע טוב ולימודים פוריים". הבניין שהושחת הוא בית כנסת, שמשמש כמרכז הקהילה.

13. משטרה

סדרת מקרי שוד שהטילה אימה על הנגב ככל הנראה הגיעה לסיומה: משטרת רהט עצרה בשבוע שעבר אדם החשוד כי נהג להתחזות לדתי ולשדוד נהגות שהסכימו לקחת אותו כטרמפיסט. מהחקירה עולה כי החשוד, פלסטיני בן 22 מכפר סמוע שבדרום הר חברון, אחראי לארבעה מקרי שוד של נשים.

9.11.08

נספח 4 - משפטי דילמה

- החתול שלך עלה על עץ והוא לא מצליח לרדת.
- חבר שלך לכיתה זורק חתיכות מחקים באמצע השיעור וזה ממש מפריע לך.
- המורה כל הזמן מעירה לך שאתה מדבר כשזה בעצם חבר שלך.
- ילד אחד בכיתה שלך מספר לך שיש ילד בכיתה שלוקח לו את האוכל כל הפסקה בשבוע האחרון.
- ההורים של שכן שלך כל הזמן צועקים עליו.
- אתה לא מבין כלום בשיעורי בית בחשבון.
- אתה במגרש עם חברים כשקבוצה של טיניקים משתלטים לכם על הכדור ומעיפים אתכם מהמגרש.